Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

[redacted]

Directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie

Aan Staatssecretaris JPS Deadline: 9-12-2024

Ontworpen door
[redacted]

nota

Datum Document
17-09-2024

Kenmerk
3986303-1073252-VGP

(ter beslissing) Naleving Alcoholwet en Tabaks- en rookwarenwet: leeftijdsgrens, online verkoop alcohol, doorschenken dronkenschap en het smaakjesverbod

Bijlage(n)
-

Zie opm. graag meer handelingsopties voorleggen en daadkracht tonen. Nog gesprek alles goed en welkom!

1. Aanleiding

Om de gezondheid van kinderen te beschermen tegen de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik en tabak is het op basis van de Alcoholwet en Tabaks- en rookwarenwet sinds 2014 verboden om alcohol en tabak te verstrekken aan personen onder de 18 jaar. Om de naleving van de leeftijdsgrens te kunnen monitoren wordt sinds 2018 tweejaarlijks een landelijk onderzoek met minderjarige testkopers naar de naleving van de leeftijdsgrens bij alcohol- en tabaksverkoop uitgevoerd. Ook is dit jaar voor het eerst onderzoek gedaan naar de naleving van het verbod op het toelaten van dronken personen in een horeca- of slijtlokaliteit en dat er geen alcohol geschonken mag worden aan personen die dronken zijn. Daarnaast heeft de NVWA factsheets met inspectieresultaten opgeleverd.

Met deze brief informeert u de Kamer over de resultaten van bovenstaande onderzoeken. Het is belangrijk de resultaten op afzienbare termijn met de Kamer te delen en openbaar te maken, zoals gebruikelijk, zodat ook Kamerleden kennis kunnen nemen van het onderzoek.

2. Geadviseerd besluit

Akkoord te gaan met de verzending van de Kamerbrief om de nalevingsonderzoeken en inspectieresultaten op het gebied van alcohol en tabak aan de Kamer aan te bieden en uw inhoudelijke reactie op deze onderzoeken mee te nemen in de uitwerking van de brede preventiestrategie.

Wij adviseren u de resultaten mee te nemen in de uitwerking van de brede preventiestrategie en bij deze uitwerking te verkennen welke maatregelen genomen kunnen worden om de naleving te verbeteren.

3. Kernpunten

Nalevingsonderzoeken en inspectieresultaten alcohol

- Nalevingsonderzoek leeftijdsgrens bij alcoholverkoop
  Uit de nalevingsonderzoeken blijkt dat kinderen nog op veel plekken gemakkelijk alcohol kunnen kopen. De resultaten laten zien dat de naleving van de leeftijdsgrens voor alcoholverkoop bij de meeste verkoopkanalen is verslechterd of nauwelijks is verbeterd ten opzichte van de eerdere jaren (bijlage 1).
- Nalevingsonderzoek regels dronkenschap
  Dit jaar is voor het eerst onderzoek gedaan naar de naleving van het verbod op toegang van dronken personen tot een horecalokaliteit en het verbod op het doorschenken aan dronken personen. Uit dit onderzoek blijkt dat in slechts 16,8% van de gevallen alcoholverstrekkers de toegang voor dronken personen tot hun horeca- of slijtlokaliteit weigeren of (als zij toch zijn toegelaten) weigeren alcohol te verkopen.
- Inspectieresultaten NVWA online alcoholverkoop en prijsacties
  Uit de resultaten van het toezicht van de NVWA op prijsacties en de regels met betrekking tot de online verkoop van alcohol (juli 2023 t/m juni 2024) blijkt dat minderjarige jongeren nog steeds aan alcoholhoudende dranken kunnen komen.

In de Kamerbrief geeft u aan dat er maatregelen ter verbetering van de naleving van de leeftijdsgrens bij de online verkoop op dit moment worden uitgewerkt in de Alcoholwet en de onderliggende regelgeving:

- naast verkopers, ook ketenpartijen verantwoordelijk maken voor de leeftijdscontrole bij aflevering van alcoholhoudende drank, en;
- de invoering van een betrouwbaarder leeftijdsverificatiesysteem dat de leeftijd van de koper verifieert voorafgaand aan het moment dat alcohol besteld wordt.

Ook geeft u in de brief aan dat in het traject dat loopt om in samenwerking met gemeenten een e-learning te ontwikkelen voor het verbeteren van toezicht en handhaving ook aandacht zal besteden aan de regels rondom dronkenschap.

Daarnaast geeft u aan dat u met alcoholverstrekkers in gesprek gaat over de nalevingscijfers. De afgelopen jaren was er veel aandacht voor de slechte nalevingscijfers bij de thuisbezorgkanalen. Deze zijn structureel laag. Het gemiddelde cijfer van de thuisbezorgkanalen is in 2024 opnieuw het laagst van alle verkoopkanalen. We zien echter dat de cijfers bij veel fysieke verkoopkanalen ook 10 jaar na invoering van de leeftijdsgrens nog steeds erg slecht zijn, niet of nauwelijks zijn verbeterd of zelfs zijn verslechterd. Daarom stellen we voor om met verstrekkers en andere stakeholders in gesprek te gaan over mogelijke aanvullende maatregelen die gericht zijn op het verbeteren van de naleving van de leeftijdsgrens bij de fysieke verkoop. We adviseren u om de uitkomsten van deze gesprekken mee te nemen in uw brede preventiestrategie, zodat daarin maatregelen opgenomen worden om jongeren te beschermen.

Nalevingsonderzoeken en inspectieresultaten tabak en e-sigaretten

- Nalevingsonderzoek leeftijdsgrens
  Bij de naleving van de leeftijdsgrens voor tabaksverkoop ligt het gewogen nalevingscijfer in 2024 ook lager (49,6%) dan in 2022 (52,3%) (bijlage 2). In het oog springt de flinke terugval van tabaksspeciaalzaken die nog maar 43,9% naleving laten zien.

- Inspectieresultaten NVWA leeftijdsgrens tabak en e-sigaretten
  Van 2.305 testkoopinspecties (juni 2023 t/m juni 2024) is in 26% van de gevallen een overtreding geconstateerd en is een maatregel opgelegd. Er is ook 37 keer een 3-strikes-out-maatregel opgelegd, waardoor bedrijven die

meermaals in overtreding bleken de verkoop enige tijd hebben moeten stilleggen. Opvallend is dat het daarbij 20 keer ging om de categorie kleine supermarkten. Positief is dat deze categorie na 1 juli 2024 (na de inspectieperiode) geen tabak en e-sigaretten meer mag verkopen.

- Inspectieresultaten NVWA smaakjesverbod e-sigaretten
  De NVWA heeft januari tot en met juni 2024 gekeken of er e-sigaretten of navulvloeistoffen voor e-sigaretten verkocht werden met smaken anders dan een tabakssmaak. Daarbij zijn voorraden van ongeveer 3,5 miljoen e-sigaretten met smaakjes aangetroffen waarvan voorkomen is dat die op de Nederlandse markt terecht komen. Ook heeft de NVWA bijna 800.000 producten laten terugroepen.

In uw reactie geeft u aan dat dit nog altijd zorgelijk lage nalevingscijfers zijn. De NVWA kan door de invoering van het verkoopverbod voor supermarkten met dezelfde capaciteit de handhavingsdruk op de overgebleven verkooppunten wel verhogen. Daarnaast noemt u de verhoging van het boetebedrag voor de overtreding van de leeftijdsgrens die in voorbereiding is. Naar verwachting kunt u de Kamer daarover halverwege 2025 informeren. Ook heeft u in het kader van het Actieplan tegen vapen extra middelen beschikbaar gesteld aan de NVWA. In 2025 is dit 2 miljoen (hierover wordt in de week van 2 december gestemd) en vanaf 2026 3 miljoen structureel. Met deze middelen zal de NVWA beter illegale vapes kunnen aanpakken.

4. Toelichting

a. Draagvlak politiek
Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat één van de partijen de leeftijdsgrens van 18 jaar voor alcohol, tabak en e-sigaretten niet onderschrijft.

b. Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie
De betrokken partijen worden vlak voor verzending aan de Kamer geïnformeerd over de resultaten.

c. Financiële en personele gevolgen
N.v.t.

d. Juridische aspecten haalbaarheid
N.v.t.

e. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)
De passages over de inspectieresultaten zijn afgestemd met de NVWA.

f. Gevolgen administratieve lasten
N.v.t.

g. Fraudetoets
N.v.t.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Tot personen herleidbare gegevens zijn onleesbaar gemaakt vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Bijlage 1

Verschil in naleving bij alcoholverkoop tussen 2022 en 2024.

Verkoopkanaal alcohol	Naleving 2022	Naleving 2024
Avondwinkels	46,9%	31,6%
Cafetaria's	24,8%	23,0%
Horecagelegenheden	23,7%	25,5%
Slijterijen	71,0%	62,3%
- Borrelshops	*77,0%*	*73,0%*
- Ketenslijterijen	*84,0%*	*85,6%*
- Zelfstandige slijterijen	*36,4%*	*28,7%*
Sportkantines	28,8%	22,4%
Supermarkten	62,6%	58,9%
- Ketensupermarkten	*63,4%*	*68,4%*
- Zelfstandige supermarkten	*33,6%*	*20,2%*
Thuisbezorgkanalen	10,0%	20,2%
- Maaltijdbezorgdiensten	*4,0%*	*3,0%*
- Thuisbezorgende landelijke ketens	*25,0%*	*46,3%*
- Webshops	*10,0%*	*25,4%*
- Flitsbezorgers	*1,1%*	*6,3%*
Warenhuizen	-	21,7%
Gewogen totale nalevingscijfer	34,2%	32,9%

Bijlage 2

Verschil in naleving bij tabaks- en e-sigaretverkoop tussen 2022 en 2024.

Verkoopkanaal tabak	Naleving 2022	Naleving 2024
Tabaksspeciaalzaken	58,2%	43,9%
Tankstations	49,8%	51,9%
Gemakszaken	-	50,5%
E-sigarettenspeciaalzaken	-	50,0%
Gewogen totale nalevingscijfer	52,3%	49,6%